

NLO	1
ZABLUDE	2
ALTERNATIVNA MEDICINA	3
ASTROLOGIJA	4
PROROČANSTVA	5
ČUDA	6
TEHNIKE OBMANJIVANJA	7
PARAPSIHOLOGIJA	8
NAUKA I PSEUDONAUKA	9

Voja Antonić

**DA LI POSTOJE
STVARI KOJE
NE POSTOJE?**

Vodič za kritičko razmišljanje

Beograd, 2000.

Prvo izdanje
oktobar 2000.
ISBN 86-902159-1-3

Recenzenti:

profesor dr Dušan Ristanović
profesor dr Dragan Popadić

Redaktor:

Marijana Anastasijević

DTP:

Voja AntoniĆ

Dizajn i obrada naslovne strane:

Voja AntoniĆ
Metropolis - Beograd
Foto: Slavomir Matejić

Izdavač:

Voja AntoniĆ,
e-mail: **vant@paralax.co.yu**
vantonic@sezampro.yu

Elektronski slog:

Kuća štampe - Zemun

Štampa:

Publikum - Beograd

Molimo da sva pitanja, primedbe i komentare koji se odnose na ovu knjigu uputite autoru i izdavaču putem elektronske pošte na adresu

vant@paralax.co.yu

Na sajtu **<http://www.paralax.co.yu/>** data je prezentacija knjige i otvorena javna diskusija po svim pitanjima koja se u knjizi obrađuju.

SADRŽAJ

Reč autora	1
Koje je objašnjenje za ovaj čudan događaj?	2
Ima li smisla živeti bez verovanja?	3
Čemu visak uz knjigu?	4
Sistem verovanja i sistem vrednosti	4
Predgovor	6
Uz malu pomoć mojih prijatelja	8
1. NEIDENTIFIKOVANI LETEĆI OBJEKTI	11
Utakmica koja još uvek traje	14
Činjenice koje idu u prilog UFOlozima	15
Logika radi za skeptike	16
Zamke u koje UFOlozi najčešće padaju	17
Postupak analize fotografija NLO-a	20
Hajde da se našalimo	22
Rozvel - najveća NLO misterija	24
Probijanje zida ćutanja ili početak obmane?	25
Otkud se pojavio film?	27
Šta je projekat Mogul?	29
Epilog	30
Oblast koja ne postoji	32
Živi prenos sa Marsa	35
Šta ima novo u gradu?	39
Dokaz meren milionitim delovima milimetra	40
Mit o dolasku stranaca	42
Šta dalje?	44

2. ZABLUDE	47
Perpetuum mobile	48
Rešenja sa mnogo prednosti i samo jednom manom	48
1. Besplatna energija iz česme	49
2. Podvodni ringišpil: US patent 3918827 od 11.11.1978	50
3. Šta je ovo (a uz to i ne radi): US patent 5146798 od 15.09.1992	50
4. Što više, to bolje: US patent 4698516 od 16.10.1987	51
5. Motor budućnosti: US patent 4151431 od 24.04.1979	52
Perpetuum mobile u ekonomiji	54
Lanac razapet između šupljeg i praznog	54
Opasnosti geometrijske progresije	55
Đavo mora da dođe po svoje	57
Ko uči - znaće, ko štedi - nastradaće	58
Kockarske zablude	60
7 od 39? Ništa lakše!	62
Igra protiv osvedočenog prevaranta	63
Da li je mobilni telefon tihi ubica?	65
Nije svako zračenje opasno	65
Vodovi za napajanje električnom energijom	67
Televizor i kompjuterski monitor	68
Mobilni telefon	69
Zaključak	70
Ko koristi 10% mozga?	71
Pun Mesec i lunarni efekat	73
Stoti majmun	75
Još neke zablude	78
Da li su alfa talasi generator kreativnosti?	78
Je li moguće hodati po vatri?	79
Može li muva da leti?	80
Da li je Mocart genijalni terapeut?	80
Šta se dokazuje patentom?	81
Da li je bermudski trougao ukleto mesto?	81
Ima li zombi dušu?	83
Kakva je veza između crne mačke i nesreće?	84

3. ALTERNATIVNA MEDICINA	85
Zašto lekari ne žele saradnju?	92
Razlika između naučnog i šarlatanskog postupka	92
Funkcija stvarnog organa	94
Čudesni placebo	94
Kako prepoznati alternativni pristup?	96
“Pare i život” umesto “Pare ili život”	102
Da li ajkule obolevaju od raka?	103
Pljačkaši zdravlja	105
Fraze koje pobeđuju	108
Neke od grana alternativne medicine	110
Bioenergija	110
„Car je go”	112
Kirilijanova fotografija	114
Homeopatija	117
Akupunktura	122
Dijagnostičke obmane	129
Hipnoza	133
Urinoterapija	136
Aromaterapija	139
Magnetoterapija	140
Terapija kristalima	142
Alternativna psihoterapija	147
4. ASTROLOGIJA	149
Astronomija i astrologija	151
Tipovi astrologije	152
Principi delovanja astroloških sila	153
Kad dobijemo dušu, dobili smo i sudbinu	153
Svemir iz žablje perspektive	155
Šta su sazevžđa?	156
Precesija	158
Tropska i sideralna astrologija	161
Šta je to “Novo doba”?	162
Šta bi o astrologiji rekla nauka	164
Dobra vest se širi svemirom	165
Blizanci nam otkrivaju tajne	166

Vreme i mesto rođenja	167
Sportski šampioni i efekat Marsa	170
Astrologija u ćeliji smrti	173
Prognoze u osvit rata	175
Prosto pitanje: kako?	177
Epilog	178
5. PROROČANSTVA	181
Biblijska proročanstva	183
Neporočanstva	184
Neispunjena proročanstva	185
Ko je govorio kroz proroke?	190
Smak sveta	192
Nostradamusova proročanstva	198
Kremansko proročanstvo	202
Autorska sloboda ili ignorisanje činjenica	202
Miloš Tarabić	205
Mitar Tarabić	207
Na licu mesta	211
Savremeni proroci	214
Lav Geršman	214
Efekat „Dikson“	216
Nije teško postati prorok	217
6. ČUDA	219
Jesu li mađioničari čudotvorci?	220
Crna i bela magija	223
Mistička logika	224
Simpatetička magija	225
Uri Geler	227
Sai Baba	231
1. Svemoć i sveznanje	231
2. Sposobnost vaskrsenja	232
3. Telepatsko znanje	233
4. Materijalizacija	235

5. Spontano izvedena čuda	236
6. Neobjašnjiva izlečenja	238
7. Ispunjenje proročanstva	240
Da li se čuda dešavaju?	242
7. TEHNIKE OBMANJIVANJA	243
Vidovnjaci	246
Šlag na torti: kako uloviti detalje	248
Barnumov (ili Forerov) efekat	250
Postanite i vi vidovnjak	253
Rašljari	255
Nauka sa najviše teorija	258
Da li rašljarstvo „radi“?	259
Interpretacija rezultata	261
Rašlje za 21. vek	265
Ideomotorni efekat	268
Zašto ne bismo pokušali sami?	268
Ouija tabla	271
Kako zaraditi milion dolara	273
8. PARAPSIHOLOGIJA	277
Paranauka u svetu i kod nas	279
Telepatija i vidovitost	283
Kako proveriti sposobnost telepatije	283
Eksperiment „Ganzfeld“	286
Osećam da me neko posmatra	288
Šta bi bilo kad bi bilo	289
Telekineza i psihokineza	290
Snovi	293
Šetnja izvan tela	297
Šta kažu kritičari parapsihologije	300

9. NAUKA I PSEUDONAUKA	301
Značaj dokaza	303
Gde je Istina?	304
Naučni metod	305
Ko je ko	306
Pseudonauka	310
Pseudonauka „odozdo“ i „odozgo“	312
Prevarant protiv prevaranta	314
Veština kritičkog razmišljanja	317
1. Oborivost	318
2. Logika	320
3. Sveobuhvatnost	322
4. Poštenje	323
5. Ponovljivost	324
6. Dovoljnost	325
Mehanizmi verovanja	327
Ignorisanje matematike	327
Ignorisanje psihologije	328
Naivnost	330
Zatvorenost uma	331
Lično iskustvo	332
Pomeranje prioriteta	333
Informaciono zagađenje	334
Lakovernost	334
Okamova oštrica	335
Ko je pojeo trešnje?	336
Malo matematike	337
Od pogrešne procene do verovanja	338
Gausova kriva	340
Kako lagati uz pomoć statistike	342
Kvantna mehanika	344
Talas, čestica ili i jedno i drugo?	345
Ajnštajnova propala ideja	345
Mačka je, hvala na pitanju, živa i zdrava... i mrtva	346
Teorija „Mnogo svetova“	348
Koji je odgovor na sve ove paradokse?	349
Dva fronta traganja za istinom	350
Umesto epiloga	353

- Kažem ti da je uzaludno traćiti život na put koji nema srca...
- *Ali kako znaš kad neki put nema srca, don Huane?*
- Svako bi to znao. Nevolja je u tome što niko ne postavlja to pitanje, a kad čovek najzad uvidi da je pošao putem bez srca, tad je taj put spreman da ga ubije. U to vreme veoma mali broj ljudi može da zastane i razmisli, pa da nastavi put.
- *Na koji način treba da postavim to pitanje, don Huane?*
- Samo ga postavi.

Karlos Kastaneda, Ućenje Don Huana

REČ AUTORA

s ove strane onostranog

Imao sam nepunih šest godina kad sam se teško razboleo. Dugo sam bio u kritičnom stanju, a jedina moja sećanja na to vezana su za dugi oporavak u bolnici. Postoji ipak nešto čega se dobro sećam: na bolnički prozor često mi je dolazio beli golub kome je oko noge bilo vezano parče crvenog konca. Tokom jedne posete, rekao sam majci i baki za goluba i tada mi je baka, inače pobožna žena, rekla da je ona vezala končić za njegovu nogu i da me sada taj golub čuva. Ja sam joj verovao i osećao se sigurnijim kad je on bio na prozoru. Ubrzo sam počeo da ustajem i da ga hranim mrvicama hleba.

Mnogo kasnije, majka mi je pričala da je baka do kraja verovala da je taj golub bio moj čuvar i da njemu dugujem život. Niko nije ni pokušao da je razuveri, jer je ljubav između starijih osoba i unučića svetinja u koju se ne dira.

Od tada je prošlo mnogo godina. U jesen 1994, građanski rat besneo je u Bosni. Mada u njemu nisam direktno učestvovao, sticajem okolnosti našao sam se u jednoj vojnoj jedinici gde mi je posao bio da osposobim i pustim u pogon neke zaplenjene radio-uređaje. Stigao sam vojnim džipom kasno noću i, pošto su uređaji bili u kući, na oko pola kilometra od garnizona, tu sam se i smestio. Bio sam jedini stanar pored jednog vojnika i oficira koji su trebali da mi pomognu u poslu.

U vojsci se rano ustaje. Kad su moji domaćini videli sa koliko napora sam se probudio, obećali su mi jaku kafu. Izašao sam u dvorište, seo za baštenski sto i čekajući kafu pokušao da shvatim gde sam se zatekao. Bili smo u podnožju planine, daleko od grada. Jutro je bilo sveže i ponegde je još bilo magle. U ratno vreme, kad užas postane deo svakodnevnice, čoveka može da uteši pomisao da postoji nešto što je jače od ljudske gluposti: sunce koje nekim čudom još uvek greje, nebo koje je ipak plavo i drveće koje i dalje lista i donosi plodove.

Iza niske ograde bila je njiva sa nekoliko stabala šljive. Rodile su i predile; meštani su, verovatno, bili u izbeglištvu pa nikoga nije bilo da ih bere. Ne pamtim kad sam poslednji put jeo šljive, ali tada sam osetio želju da ih nabere i podelim sa svojim domaćinima.

Napravio sam nekoliko koraka i stao kao ukopan. Iznad moje glave preleteo je beli golub i sleteo na ogradu ispred mene. Nisam mogao da verujem očima: oko noge bio mu je vezan crveni konac! Bio sam zbunjen kao nikada. Hteo sam nekome da ga pokažem, upro sam prstom u njega i okrenuo se, ali u dvorištu sam bio sam. Dugo sam ga gledao, neodlučan šta da uradim. On je izvijao glavu i gledao me jednim pa drugim okom, kao da je hteo nešto da mi kaže. Približavao sam mu se korak po korak, da ga ne bih uplašio. Kad sam stigao dovoljno blizu da mogu da ga dodirnem, vrata iza mojih leđa su se otvorila i oficir je viknuo: „*Ne idi iza ograde, tu je minsko polje!*”

Koje je objašnjenje za ovaj čudan događaj?

Prosto da prostije ne može biti: sve sam izmislio.

Koliko puta je svako od nas čuo sličnu priču? A priznanje da je izmišljena? I šta nas navodi na to da rado verujemo da je ceo svet počeo da funkcioniše po nemogućim pravilima, a odbijamo da saslušamo glas razuma koji za svaku pojavu nudi i racionalno objašnjenje?

Prvi razlog verovatno je taj što svi više volimo da budemo uspešno zavedeni nego da se suočimo sa površnošću svakodnevnog života. Ako smo nekome već poklonili poverenje, rado ćemo učiniti sve da mu pomognemo da ga održi, čak i kad počne da ga zloupotrebljava. U suprotnom, morali bismo da priznamo da smo prevareni. Ova naša „saradnja” sa osobom koja prodaje maglu važan je činilac na koji računaju imaoci „natprirodnih moći”.

Drugo, svi smo mi emotivna bića i uključivanje intimnih činilaca u radnju (deca, voljene osobe, roditelji) smatra se nespojivim sa obmanjivanjem. Pominjanje tako svetih stvari garancija je da se celoj stvari pristupa iskreno i bez želje za zloupotrebom. Ovo naročito dobro znaju nadrilekari koji će nam lako izvući i poslednju paru kad je neko od naših dragih teško bolestan.

Celog života neko nas zasipa neistinama da bi nas naveo da „dobrovoljno” radimo za njega. Svi smo pravili prve korake u životu uz priče da u podrumima žive strašna bića, kako bismo bili poslušniji i lakši za čuvanje. U vojsci postajemo žrtve psihoze straha i uverenja da su svi oko nas neprijatelji, jer ćemo tako manje razmišljati i bićemo oprezniji. Kasnije slušamo patriotske priče iz kojih proizilazi da je najveća čast dati život za domovinu i da je to važnije nego sačuvati ga za sebe i svoju porodicu.

Zato nije nikakvo čudo što postajemo žrtve ljudi koji su eksploataciju usavršili do te mere da se svi utrkujemo i strpljivo čekamo u redu kako bismo platili za to što ćemo od njih dobiti. Alatka kojom oni ovo rade je verovanje u onostrane sile, u nepostojeće pojave i u mitska bića. Oni će nas,

naravno za pristojnu novčanu naknadu, osloboditi od „uroka“, reći nam neke tajne koje nama nisu ali njima jesu dostupne, ili će nas čak uveriti da treba da upravljaju našim životima i da umesto nas donose važne odluke. Onoga trenutka kad na to pristanemo, mi se već nalazimo u njihovoj vlasti.

Da bih bolje odslikao šta pod ovom „vlašću“ podrazumevam, poslužiću se jednim događajem. Ovoga puta istinitim, a ne izmišljenim.

Sedeo sam na terasi restorana na morskoj obali i pio kafu. Jutarnji morskog ambijent bio je savršen, jedino što ga je remetilo bila je grupa cigančica koji su neumorno obilazili stolove i „proknjižavali“ goste (da ne kažem prosili). Čak i kad bi im neko dao novac, time ne bi otkupio mir i slobodu nego bi oni tek tada navaljivali, tražeći još. Čekalo se samo da najnervozniji gost „eksplodira“, što se uskoro i dogodilo; svoj bes iskalio je na kelneru, grubo mu zamerivši što ne udalji grupu koja prosi. Odgovor kelnera bio je kratak i indikativan: „*Ne smem, jer kunu*“.

Tako je grupa nejake dece potčinila sebi kelnera, upotrebivši njegovo verovanje u kletvu. Mada toga možda nije bio ni svestan, on se nalazio pod njihovom nevidljivom vlašću. Ovaj primer je bezazlen, ali ima i mnogo ozbiljnijih, čak i strašnih primera u kojima su ljudi ostali bez imovine, slobode, zdravlja, pa i života samo zato što nisu umeli da razmišljaju kritički i što su dozvolili nekome da zloupotrebi njihovo verovanje u nepostojeće sile.

Ima li smisla živeti bez verovanja?

U narodu (ne samo našem) uvreženo je mišljenje da onaj ko ne veruje u natprirodne stvari ne veruje ni u šta. *Duha* imaju samo oni koji žive *duhovnim životom*, a oni koji ne prihvataju takva verovanja dobijaju pogrdan epitet *nevernici*.

Zaista, šta ostaje ljudima koji radije veruju svojim očima nego vračarama, astrolozima, nadržilekarima, rašljarima? Da li je njihov život siromašan, lišen duha, jesu li ti ljudi uskraćeni za nešto? Jesu li oni emocionalno hladni, previše racionalni, neinteresantni? Ima li uopšte smisla živeti bez ovakvih verovanja?

Čovek koji čini smislene stvari, provešće život koji ima smisla. Život je neinteresantan samo ljudima koji su i sami neinteresantni; verovanje u besmislene i nepostojeće stvari može da im oduzme vreme i da im suzi prostor za nešto što bi možda moglo da ih duhovno obogati. Samo slobodan čovek može da uživa u jednostavnom zadovoljstvu kao što je šetnja obalom reke, čitanje dobre knjige, podizanje dece ili stvaralački rad. Njemu nije potrebna magija da bi pokrenuo svoje duhovno biće.

Čemu visak uz knjigu?

Uz ovu knjigu, kao poklon dobili ste i „rašljarski“ visak. Nije li to neobično, da najpre iznosimo argumentaciju koja obara sve teorije po kojima visak „radi“ i da onda uzmemo u ruku isti taj visak i igramo se s njim? Ovo bi zaista bio čudan potez kad bi taj visak pripadao samo rašljarima, ali u poglavlju *Tehnike obmanjivanja / Ideomotorni efekat* opisujemo psihološki mehanizam koji pokreće visak ne samo u rukama rašljara, nego i u rukama svakog od nas. I to pod uticajem sila koje nemaju nikakve veze sa podzemnim vodama ili nepostojećim „štetnim“ zracima nego psihičkih sila u našem nesvesnom biću, a njihovo objašnjenje je još izazovnije i uzbudljivije. Tako ćemo simbolično potvrditi tezu o kojoj smo upravo govorili, da ako ne prihvatimo jedno verovanje, nećemo biti duhovno siromašniji nego ćemo osloboditi polje za drugo verovanje, u delatnosti i stvari koje zaista mogu da nas duhovno obogate. Isti taj visak, ako se upotrebi bez predrasuda i mistifikacija, pomoći će nam da zavirimo u našu podsvest i da doznamo naše tajne želje ili da rasvetlimo sebi odnos prema nekim osobama i predmetima.

Sistem verovanja i sistem vrednosti

Život posle smrti, Tajne vašeg dlana, Ezoterična astrologija, Ruke koje leče, Poruke zagrobnog života, Tajne stepena zodijaka... ovo je samo mali broj naslova od nekoliko stotina knjiga koje se nude poklonicima savremenog sujeverja. Stiče se utisak da čitaocu nije ostavljena mogućnost da ne veruje u paranormalne pojave, jer ne postoji ni jedna knjiga koja bi, kao protivteža navedenim naslovima, pružila pogled iz suprotnog ugla. Kao da su se svi borci za racionalan pogled na svet predali i priznali poraz od raznih mistika i „stručnjaka“ za lov na ljude u nevolji.

Šta je razlog ovome? Da li to što u ovim dramatičnim godinama teške ekonomske i političke krize dolazi do pojave koju zovemo *pomeranje sistema vrednosti*, kad se priznati ljudski kvaliteti (znanje, kreativnost, plemenitost, poštenje) zanemaruju na račun osobina zasnovanih na sebičnosti? Ili to što su mnoge unesrećene porodice prinuđene da napuste mesta u kojima su živele i da promene sredinu, ne uspevajući da očuvaju svoje navike i folklorne običaje, a ni da prihvate kulturu sredine u kojoj su se zatekli? Ovu prazninu kod njih popunjavaju prepredeni ljudi koji tuđu nesreću koriste da bi bez mnogo truda ostvarili materijalnu korist.

Nimalo slučajno, isto krizno vreme praćeno je i porastom verovanja u natprirodne sile. U nemogućnosti da pronađu spas u ovozemaljskom svetu i u racionalnom načinu razmišljanja, nesrećni ljudi traže izlaz u ezoteričnom

pogledu na život i u okultnim delatnostima. I ne samo da tu ne nalaze spas, nego upadaju u zamke raznih mistika koji im skupo naplaćuju svoje obmane. U ovome im pomažu i mediji, koji su takođe na udaru krize pa ustupaju prostor svakome ko je u stanju da to plati. Tako se stvara kolo u kome izvorni ljudski kvaliteti tonu sve dublje, a na površinu isplivava zlo.

Cilj ove knjige nije da menja nešto u šta neko veruje. To je lično pravo svakog od nas i niko ne može da nam ga oduzme. Mnogo je važnije da razvijemo osećaj koji će nam reći gde prestaje *verovanje* a gde počinje *zloupotreba* verovanja. Korak je samo jedan, najčešće neprimetan; da bismo mogli da ga izbegnemo, moramo da razmišljamo *kritički*, a to znači da razmišljamo jasno, precizno, bez predrasuda i da napravimo razliku između verovanja za svoje zadovoljstvo i verovanja na koje nas je naveo neko drugi da bi zadovoljio svoje interese. Ako ova knjiga može da pomogne u tome, onda je opravdala trud uložen u njeno stvaranje.

PREDGOVOR

Sve što nije oduvek postojalo neće zauvek ni opstajati, uveravaju nas filozofi. Tako i sopstvenu smrtnost, kao nešto što je neminovno, prihvatamo gotovo ravnodušno. Naučnici tvrde da će i Sunce vremenom ostarjeti i umreti, a sa njim i naša planeta. Razumno je pretpostaviti da i naša vrsta, ako je već nekad nastala, takođe ima svoj život pa time i smrt. Ima li onda i detinjstvo, dečaštvo, mladost, zrelost i starost? Ako ima, na kom smo sada uzrastu?

Kakvom bismo se odgovoru najviše obradovali? Verovatno bi mnogi, po analogiji iz sopstvenog života, odabrali neki od ranijih perioda, možda tinejdžersko doba? Da li smo, po svom kolektivnom biću, najsličniji ovom uzrastu?

Mladim ljudima priliči da pomalo žive u budućnosti, da veruju kako je sreća moguća čim se otklone smetnje koje stvarnost iznova nameće. Samo u mladosti svaki novi dan bolji je od prethodnog. Mladog čoveka, i pored fascinantnih stvari koje postoje, uglavnom više zanimaju stvari koje se mogu jedino zamisliti. Mi, zapravo, više volimo da slušamo bajke nego što smo spremni da prihvatimo život kao nizbrdicu. Ne bismo se odrekli dečakčkog poimanja pravde ili naivnog verovanja u istinu. Ne brinemo o stvarima o kojima treba brinuti, već o onima o kojima ne bi trebalo. Ovakav optimistički pomak svesti čini nam život podnošljivijim. Svako od nas i dalje je, makar koliko, sujeveren, lakomislen, povodljiv, naivan...

Čovečanstvo je mlado i po drugim osnovama. Prosečna starost svih živih ljudi, zbog visokog nataliteta na nivou planete, takođe odražava ovaj uzrast. Mladi smo i zbog toga što su nam još uvek neophodni političari, rukovodioci, idoli, pa i pripadnost raznim kolektivima; od plemena i nacija, pa sve do navijača sportskih klubova. Kad čovečanstvo dovoljno odraste, postaće nemoguća i sama vlast, ma koje vrste. Zrelom čovečanstvu nisu neophodni roditelji, a još manje su potrebni tutori.

Nesposobni za istinsko poštovanje, skloniji smo strahopoštovanju, pa stvaramo i takve religiozne autoritete. Gluposti koje smo kao vrsta učinili ratovima i nasiljem, jedino se mogu objasniti kao nepromišljenost. Ponašanje svake malo veće grupe ljudi, redovno je ispod ponašanja gotovo bilo kog njenog pojedinca. Kada smo deo gomile, oslobađaju se neke od kočnica koje smo sopstvenim obrazovanjem, vaspitanjem i odrastanjem već stekli i tako prerasli uzrast kome, kao vrsta, pripadamo.

Ono što je čovečanstvo stvorilo, stvorili su najpre oni „najstariji“ među nama. Uz našu pomoć, naravno. Ali nam je većina ugodnih dostignuća data onako kako to roditelji omogućavaju svojoj deci. Otuda i toliki raskorak između onoga što smo postigli i onoga što uistinu jesmo. Tako je moguće objasniti kašnjenje tzv. „duhovnog života“ kao posledice odrastanja, i materijalnih dostignuća, koje su posledica nataložene marljivosti. Mi smo poput dece koja su otkrila gde njihovi roditelji drže novac i koje su najbolje knjige u tatinoj dosadnoj biblioteci. Ali, našu nezrelu kolektivnu ličnost još uvek privlače *stvari koje ne postoje*.

Dejan Balinda

Uz malu pomoć mojih prijatelja

Nekoliko ljudi zaslužuje moju zahvalnost za nesebičnu pomoć koju su mi pružali dok sam radio na ovoj knjizi. Osim što su me podržali u ideji da „otvorim front“ za borbu koju tek započinjem ovom knjigom, svako je pronašao još po neki način da mi pomogne. To su:

Profesor dr Dušan Ristanović, s kojim sam neprekidno vodio živu i konstruktivnu raspravu. Mada sam od njega, kao profesora biofizike, zatražio samo stručni stav povodom jednog univerzitetskog udžbenika, neočekivano sam dobio dragocenog saradnika i konsultanta za mnoge teme, počev od medicine pa do teorije kvanta. Dr Ristanović je jedan od retkih profesora koji dozvoljavaju i mišljenje koje se razlikuje od njihovog pa mi je, umesto da mi nameće svoj stav, pomogao da sam pronađem meru u najosetljivijem pitanju - određivanju granice između religije i savremenog sujeverja. Tako mi je u poglavlju o *Biblijskim proročanstvima* samo naznačio da on kao pravoslavni hrišćanin ne prihvata takav pristup kritičkoj analizi Biblije, ali mi ni tu nije uskratio svoju pomoć oko stilske korekture teksta.

Profesor dr Dragan Popadić, jedini aktivista na polju borbe protiv savremenog sujeverja koga sam do sada imao prilike da upoznam. Uz to strpljiv i dragocen sagovornik za stručna pitanja koja objašnjavaju psihološki mehanizam i ljudsku potrebu da se veruje u paranormalno. Kad se utire put po neutabanoj stazi, kao što je kod nas borba protiv zloupotrebe verovanja u natprirodno, od velikog značaja je pomoć i podrška ovako uvaženog i stručnog istomišljenika.

Profesor dr Žarko Korać, živa enciklopedija za teme koje izučava parapsihologija i za dela svetskih autora koji su je obrađivali. Profesor Korać mi je pružio na raspolaganje vrednu kolekciju knjiga iz ove oblasti.

Profesor Aleksandar Mandić, koji je nesebično podelio sa mnom svoje veliko iskustvo i veštinu komunikacije sa čitalačkim auditorijumom.

Dejan Balinda, čiji analitički duh i odmerenost u diskusiji mogu da budu dobar primer svakome ko želi da izgradi svoj stil obraćanja publici. Osim što je svaki put bio od pomoći kad sam želeo da prodiskutujem neki stav ili gledište izneto u ovoj knjizi, od njega sam naučio i neka zlatna pravila, mada često nije bio ni svestan toga da ih je izgovorio. Recimo, da kod sagovornika (ili čitaoca) ne treba ostaviti utisak da nešto znaš, nego da imaš šta da kažeš.

Marijana Anastasijević, koja nije žalila vremena i truda da mi pomogne oko finalne gramatičke i stilske korekture teksta.

Nenad Veljković, čovek za koga nema tajni kad treba pronaći neki podatak, knjigu ili kad treba sklopiti kontakt sa ljudima. Bez tog njegovog dara, mnoga „gvozdena vrata“ ostala bi zatvorena i posao oko pripreme rukopisa bio bi mnogo teži.

Korisnici kompjuterske mreže *Sezam Pro* s kojima sam, u konferenciji *Civilizacija*, preko monitora i kompjuterske tastature često „lomio koplja“ po pitanjima koja obrađuje ova knjiga. Mada sam ovde imao malo istomišljenika i mnogo oponenta, vatrena diskusija sa nevidljivim sagovornicima pomogla mi je da izoštrim svoje stavove i da svaki pojedinačno podvrgnem proveru „uživo“.